

Folkloras deju kopa "Dandari"

Folkloras deju kopas "Dandari" repertuārā ir dažādu Latvijas novadu dejas un rotaļas, kā arī to horeogrāfiskās apdares – no ierastām sadzīves tradīcijām un gadskārtu ieražu izrādēm līdz pat mūsdienīgam folkloras teātrim, kā arī latviešu kultūras prezentācijai veidotām programmām. "Dandari" apgūst arī dziedāšanu, mutvārdu folkloru un tradīcijas; daudzas kolektīva etnogrāfisko tērpu detaļas ir pašu dalībnieku darinātas.

"Dandari" vienmēr ir lepojušies ar saviem muzikantiem, kuri pārzina tautas deju repertuāru un arī paši labprāt dejo. Šī dejas izjūta izpaužas arī aizrautīgā spēles manierē – gan spēlējot dejojājiem, gan kapelas skaņu ierakstos. "Dandaru" muzikanti panāk savdabīgu skanējumu, spēlējot senos instrumentus un atdarinot tautas muzikantu spēles manieri. Deju pavadījumam tiek izmantoti 19. gs. beigām raksturīgie mūzikas instrumenti – vijoles, cītaras, mandolīna un kontrabass. Netiek aizmirstas arī senās kokles, dūdas un stabules.¹

Vēsturiskā attīstība

"Dandarus" 1980. gadā izveidoja etnohoreogrāfs Ernests Spīčs – ar mērķi saglabāt un popularizēt latviešu etnogrāfiskās un folkloras dejas. Ernests Spīčs pirmais pierādīja, ka etnogrāfiskā deja arī šobrīd ir gan saistoša skatītājam, gan aizraujoša dejojājam. Grupas dibinātājs folkloras izpētē un vākšanā iesaistīja arī "Dandaru" dalībniekus, kuru pierakstītais materiāls veido daļu kopas repertuāra.

Ernests Spīčs ilgu laiku bija kolektīva mākslinieciskais vadītājs, savukārt dejojprasmī pilnveidot un nostiprināt palīdzēja kustību pedagoģe Silvija Zvejniece.³ Jaunās tūkstošgades sākumā vadību pārņēma Ilmārs Pumpurs – tradicionālās kultūras speciālists, etnomuzikologs, kurš specializējies jaunāko laiku instrumentālajā tautas mūzikā. Šobrīd kopā ar viņu darbojas arī kopas horeogrāfiskā vadītāja Dace Circene. Pateicoties augošai folkloras popularitātei, pēdējo gadu laikā "Dandaru" rindas ievērojami palielinājušās, sasniedzot pat vairāk kā 40 aktīvu dalībnieku – dziedātāju, dejojāju un muzikantu.²

Kopai "Dandari" nozīmīgs bija 2010. gads, kad tā ar plašiem folkloras koncertiem 14. un 30. novembrī LU Lielajā aulā nosvinēja savu 30. jubileju. Šo 30 gadu laikā "Dandaru" oficiālo dalībnieku skaits pārsniedz 170.²

Festivāli

"Dandari" ir aktīvi piedalījušies Latvijā notiekošajos festivālos "Baltica", "Gaudeamus", "Sudmalīņas", "Pert", snieguši viesizrādes Gruzijā, Polijā, Krievijā (Sibīrijā), Vācijā, Norvēģijā, Zviedrijā, ASV, Spānijā, Francijā, neskaitāmas reizes kaimiņvalstīs Lietuvā un Igaunijā, pārstāvējuši Latvijas kultūru Smitsonu institūta Tautas dzīves festivālā (Vašingtonā, ASV), EXPO 2000 (Hanoverē, Vācijā) un uzstājušies dažādos Latvijas vēstniecību rīkotajos pasākumos. Tradicionāli "Dandari" piedalās arī Vispārējos Dziesmu un deju svētkos, kā arī folkloras deju un mūzikas festivālā "Pa Pēteriem".²

Nozīmīgā folkloras deju un mūzikas festivāla "Pa Pēteriem" iniciators ir kopas "Dandari" vadītājs Ilmārs Pumpurs. Pirmais festivāls "Pa Pēteriem" notika no 2007. gada 29. jūnija līdz 1. jūlijam, un tā organizēšanas mērķis bija sarīkot svētkus folkloras deju kopējiem un cienītājiem, vienkopus parādot horeogrāfisko folkloru visā tās krāsainībā. Vairākos pasākumos, kas notika Valkā un Rīgā, piedalījās "Dandari", Valkas "Sudmaliņas", folkloras ansambļi "Goštauta" un "Linago" no Lietuvas. Otrais festivāls notika no 2010. gada 2. līdz 4. jūlijam Daugavpils novada Dubnā un Rīgā. Pasākums tika iecerēts kā neliela apjoma folkloras deju un mūzikas svētki. Festivāls "Pa Pēteriem" ir unikāls ar to, ka prezentē dažādu tautu deju folkloras žanrus, piemēram, rotaļdejas, rindu, četrpāru un vairākpāru dejas, kadriļas, sadzīves un etnogrāfiskās pāru dejas. Deju folkloras kopas "Dandari" vadītājs Ilmārs Pumpurs atzīst: "Šobrīd folkloras deju attīstībā ieguldītais darbs ir ļāvis sasniegt kvalitatīvi jaunu līmeni – ir kļuvis iespējams veidot īpašu festivālu, kurā grupas līdztekus dziesmām un muzicēšanai var parādīt plašas, saistošas un daudzveidīgas horeogrāfiskās folkloras programmas, apliecinot folkloras deju kā konkurētspējīgu un pieprasītu kultūras produktu un brīvā laika pavadīšanas veidu".¹

Trešais starptautiskais folkloras deju un mūzikas festivāls "Pa Pēteriem" norisinājās Jelgavā un Rīgā no 2012. gada 29. jūnija līdz 1. jūlijam. Tā uzdevumi bija popularizēt zināšanās balstītu, vizuāli baudāmu dejošanas stilu ar stilistiski atbilstošu mūzikas, dziesmu pavadījumu, veicināt auditorijas un folkloras draugu izpratni par folkloras žanru daudzveidību, celt folkloras prestižu kopumā, veicināt latviešu folkloras deju un danču kustības starptautisko atpazīstamību, apgūt citvalstu pieredzi darbā ar folkloras materiāliem, kā arī, piesaistot labākos žanra kolektīvus no Latvijas un ārzemēm, izveidot un realizēt spilgtu, daudzveidīgu festivāla programmu. To visu piedāvāja festivāla saimnieki – Latvijas Universitātes folkloras deju kopa "Dandari" un folkloras kopa "Dimzēns" no Jelgavas, kā arī jauniešu folkloras ansambļi "Poringē" un "Linago" no Lietuvas.¹ Piedalīšanās festivālā "Pa Pēteriem" "Dandariem" ir kļuvusi par labu tradīciju – 2013. gada vasarā kolektīvs tajā uzstājās jau ceturto reizi.

Citi "Dandaru" pasākumi

Folkloras deju kopa "Dandari" cenšas piedalīties ne tikai festivālos, bet arī dažādos citos folkloras pasākumos, piemēram, folkloras svētkos "Deju raksti Dainu kalnā" (2011. gada 9. jūlijā, Siguldā), kur kopas vadītāji Ilmārs Pumpurs un Dace Circene pasniedza meistarklasi par tradicionālās dejas pamatprincipiem, prasmi un estētiku.⁴

2009. gada pavasarī "Dandari" uzsāka jaunu aktivitāti – sarīkoja pirmo semināru – radošo darbnīcu folkloras kopas dalībniekiem folkloras zināšanu papildināšanai. Tajā ikvienam bija iespējas ne vien iemācīties jaunas dejas un dziesmas, bet arī pamēģināt mūzikas instrumentu spēli, to izgatavošanu, kā arī iegūt jaunas zināšanas teorētiskajās nodarbībās. Radošās darbnīcās kļuvušas par tradīciju, un folkloras kopa divreiz sezonā kādā nedēļas nogalē cenšas doties ārpus Rīgas ar mērķi uzlabot un papildināt savas folkloras zināšanas. Radošajās darbnīcās līdzās dejošanai, dziedāšanai un muzicēšanai (ar iespēju apgūt kokles, vijoles, cītaras, mandolīnas, ermoņiku, stabules, dūdu u.c. instrumentu pamatiemaņas), dalībnieki mācījušies arī saktiņu izgatavošanu, apguvuši aušanas pamatus un citus amatus. Radošās darbnīcas ir lieliska iespēja rudenī atnākušajiem jaunajiem dalībniekiem iepazīt un uzzināt vairāk gan par "Dandaru" prasmēm un iespējām, gan par pašu kolektīvu.² No 2013. gada 5. līdz 7.

aprīlim notika "Dandaru" radošais seminārs Sēlijā, Jēkabpilī. "Mācīsimies īpašās Sēlijas rotāšanas dziesmas, apgūsim jaunus dančus un papildināsim savas muzicēšanas prasmes. Sestdienas vakarā, kā jau ierasts, ļausimies dančiem līdz spēku izsīkumam" – tā kolektīva dalībnieki stāstīja par semināra plāniem. Šādi radošie semināri tiek rīkoti dažādās Latvijas pilsētās, piemēram, 2012. gadā tie notika Jēkabpilī un Varakļānos.

"Dandaru" ikdiena aizrit ne vien divas reizes nedēļā notiekošajos aktīvajos mēģinājumos, kuru laikā tiek apgūts plašs deju, dziesmu repertuārs, strādāts pie dejošanas, dziedāšanas, mūzikas instrumentu spēles tehnikas, papildinātas folkloras zināšanas par gadskārtu ieražām un citām nozīmīgām norisēm, bet arī piedaloties dažādos pasākumos un koncertos – ar savu darbību priecējot visus interesentus. Kā uzskata paši folkloras deju kopas dalībnieki – "darbošanās "Dandaros" ir kļuvusi par neatņemamu dzīves sastāvdaļu ne vien folkloras, dejas mīlestības dēļ, bet te tiek satikti arī domubiedri, draugi, nereti *otras puses* un vienkārši aktīvi un darboties griboši ļaudis!".¹

Folkloras deju kopas "Dandari" CV

1980

Dibina folkloras deju kopu "Dandari"

1989

Koncertturneja ASV

2000

20 gadu jubilejas koncerts LU aulā

2006

Dalība festivālā "Baltica 2006" Rīgas Doma laukumā

2007

Dalība pirmajā festivālā "Pa Pēteriem" Rīgā

2008

Pirmā dalība XXIV Vispārējos latviešu Dziesmu un XIV Deju svētkos

2009

Organizē pirmo semināru – radošo darbnīcu folkloras kopas dalībniekiem Liepā

2010

30 gadu jubilejas koncerts LU aulā

2011

Dalība folkloras svētkos "Deju raksti" Dainu kalnā Turaidā

Mākslinieciskie vadītāji

1980–2001

Ernests Spīčs

2001–pašlaik

Ilmārs Pumpurs

2003–pašlaik

Dace Circene

¹ Dandari [tiešsaiste]. [skatīts 2013. g. 14. maijā]. Pieejams: <http://www.dandari.lv>

² "Dandari". Latvijas universitātes deju folkloras kopa [tiešsaiste]. [skatīts 2013. g. 14. maijā]. Pieejams
: <http://www.kultura.lu.lv/dandari>

³ Kāp „Dandaru” laivā! No: *Universitātes Avīze*. (1999. 1. Sept.). Pieejams arī

tiešsaistē: <http://foto.lu.lv/avize/19992000/UA01/dandari.htm>

⁴ Lapiņa, Silvija. „Dandaru” vadītājs: lai svešās neizspiež latviešu dejas. No: *Rīgas Aprīņķa Avīze*. (2011.14. jūl.). Pieejams arī
tiešsaistē:

<http://www.arhivs.aprinkis.lv/arhivs/422553/?archiveDateSelected=14.7.2011>